



VILNIAUS LOPŠELIS-DARŽELIS „PASAKA“

**„AŠ – MAŽASIS DARŽO TYRINĖTOJAS“:
UGDOMŲJŲ VEIKLŲ IDĖJOS IR PATIRTYS**

METODINIS LEIDINYS



Vilniaus lopšelis-darželis „Pasaka“, įgyvendintos Vilniaus miesto savivaldybės finansuojamo visuomenės aplinkosauginio švietimo projekto veiklos.

Tikslas – skatinti vaikus ir visus bendruomenės narius domėtis bei įtvirtinti žinias apie darže augančius augalus, suprasti ir įtvirtinti jų pavadinimus, įvairovę, stebėti ir analizuoti augalus gamtoje bei vykstančius procesus įvairiu paros bei metų laiku, suprasti oro kaitos svarbą augalams per praktinę žaidybinę veiklą.

STEAM veikla „Daržovių įdomybės“; „Augu skirtingomis oro sąlygomis“; „Stebiu, tyrinėju, smalsauju“; „Oi koks, storas, oi koks storas! Kas?“; „Daržovių spalvų paletė“.

Gamtinių tyrinėjimų, stebėjimų, eksperimentų ir bandymų pagalba, vaikai turėjo kuo įvairesnes edukacinio pobūdžio galimybes pažinti darže augančius augalus, naudojantis visais pojūčiais ir įvairiomis priemonėmis. Kurdami naudojant antrines žaliavas ugdėsi aplinkosauginę kompetenciją, gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti, socialinę patirtį, plėtė gamtamokslines aplinkosaugines žinias, įsisąmonino daiktų antrą kartą naudojimo galimybes ir svarbą.

Įtraukiant šviesos stalą, naudojosi matavimo, skaičiavimo, lyginimo, svėrimo ir kt. priemonėmis, kurios sudarė sąlygas per patirtinę veiklą įtvirtinti žinias apie daržoves.

Veiklose dalyvavo Vilniaus lopšelio-darželio „Atžalėlės“, Vilniaus lopšelio-darželio „Kaštonas“, Vilniaus lopšelio-darželio „Voveraitė“, Vilniaus lopšelio-darželio „Rūta“, Vilniaus lopšelio-darželio „Žirmūnėliai“, Vilniaus lopšelio-darželio „Vieversys“ ugdytiniai.

„DARŽOVIŲ ĮDOMYBĖS“

Tikslas: Stiprinti pažintines kompetencijas – plėsti žinias apie rudens derlių, daržoves, vaisius ir jų naudą žmogaus sveikatai.

Vaikų amžius: 2-3 m.

Uždaviniai:

- Vaikai tyrinės daržoves: lietimu, uosle, rega.
- Aktyviai tyrinės, stebės aplinką, eksperimentuos, praktiškai veiks.
- Įtvirtins darže augančių augalų stebėjimą, analizavimą, jų poveikį sveikatai.

Priemonės: Paslapčių dėžė, įvairūs vaisiai, daržovės, uogos. Kreidelės piešimui ant šaligatvio, plastilinas, sugedusių daržovių nuotraukos (aiškintis kada vaisių ar daržovių geriau nevalgyti).

Metodai: Per stebėjimą, lietimą, ragavimą atpažinti darže augančias daržoves. Išsiaiškinti kuo skiriasi daržovės nuo vaisių? Atpažinti daržoves, įvardinti, nupiešti, nulipdyti.

Veiklos eiga: Pedagogas pristato įvairias daržoves (morką, bulvę, svogūną, pomidorą, agurką, pupeles, buroką, brokolį, porą, pomidorus). Vaikai apžiūri, įvardina, liečia, ragauja. Paskui vaikai bando atpažinti kokia tai daržovė ar vaisius juos, tik liesdami. Piešia daržoves, lipdo su plastilinu.

Refleksija: Atpažino ir įvardino vaisius ir daržoves, daugelis nežinojo saldžiosios bulvės, baklažano, saliero šaknies. Liečiant daržoves, taip pat nebuvo lengva įvardinti, bet agurką, pomidorą, papriką, atpažino iš karto. Vaikams patiko ragauti, apibūdinti koks skonis, kokių vitaminų turi. Stebėdami sugedusių daržovių nuotraukas diskutavo, kodėl genda, kodėl negalima valgyti.





„AUGU SKIRTINGOMIS ORO SĄLYGOMIS“

Tikslas: Skatinti vaikus stebėti augalus skirtingu oru, juos tyrinėti, analizuoti, įtvirtinti žinias apie daržo augalus, gamtos reiškinių poveikį augalų vegetacijos laikotarpiu.

Vaikų amžius: 5-6 m.

Uždaviniai:

- Vaikai perims esmines daržo augalų sąvokas ir sampratas, įgys gebėjimų rūpintis augalais.
- Tyrinės, kaip vanduo, šviesa ir dirvožemis veikia daržovių ir prieskoninių žolelių augimą;
- Matuos gamtines medžiagas, lygins dydžius, spalvas ir formas;
- Stebės, uostys, lygins kuo panašūs augalai ir kuo skiriasi.

Priemonės: Padinimo lūpos, mikroskopas, liniuotė, žirkklės. Darže augantys augalai, prieskoninės žolelės.

Metodai: Stebėti, tyrinėti, diskutuoti.

Veiklos eiga: Tyrinės kaip atrodo augalų lapai ir žiedai per padidinamuosius stiklus ir mikroskopus. Uostys koks prieskoninių žolelių kvapas. Lygins augalus pagal jų aukštį, formą, matuos su liniuote. Nukirptus augalus rūšiuos pagal jų dydį ir formą.

Refleksija: Vaikai stebėjo, uostė, atpažino mėtą, šalaviją, čiobrelį. Klausinėjo kokia jų nauda? Kada reikia sėti, kaip prižiūrėti, kad užaugtų. Uostė kaip jie kvepia, ar patrynus tarp rankų kvapas suintensyvėja? Kalbėjomės kam jie reikalingi, kur juos galime panaudoti?





„STEBIU, TYRINĖJU, SMALSAUJU“

Tikslas: Supažindinti vaikus su daržovėmis per jutiminius potyrius ir meninę veiklą, ugdamą pažinimo, kalbinės, kūrybinės bei bendravimo kompetencijas.

Vaikų amžius: 2-3 m.

Uždaviniai:

- Vaikai tyrinės daržoves lietimui, uosle, rega.
- Lavins kalbinę raišką, pavadinant daržoves, jų spalvas, skonį, išvaizdą vartojant ir tariant naujus žodžius.
- Patirs meninės raiškos džiaugsmą daržovių antspaudavimo veikloje.
- Ugdys kūrybiškumą, eksperimentuojant su spalvomis ir formomis.
- Bendradarbiaus tarpusavyje kuriant bendrą grupės darbą.

Priemonės:

Popierius, guašas, teptukai, perpjautos įvairios daržovės,

Metodai: Pokalbis, žaidybinė veikla, stebėjimas ir tyrinėjimas, kūrybinės, sensorinės patirtis (skonis, lytėjimas).

Veiklos eiga: Pedagogas pristato įvairias daržoves (morką, bulvę, svogūną, pomidorą, agurką, pupeles, buroką). Vaikai kviečiami paliesti, pačiupinėti, pauostyti daržoves. Trumpas pokalbis: „Kas kvepia stipriausiai? Kuri daržovė kieta, o kuri minkšta?“ Pedagogas paruošia popierių, guašą, teptukus. Vaikai renkasi spalvas, tepa dažus ant perpjautos daržovės. Antspauduoja ant lapo, stebi atsirandančius kontūrus bei formas. Skatinami pastebėti: „Koks ženklas atsirado? Kokią spalvą pasirinkai?“ Visi kartu antspauduoja daržovių atspaudus į bendrą kūrybinį darbą „Daržovės stiklainyje“.

Refleksija: Pedagogas pakviečia apžiūrėti bendrą kūrinį. Trumpas pokalbis užduodant klausimus: „Kuri daržovė paliko gražiausią ženklą? Ar tau patiko spausti?“ Vaikai pagiriami už kūrybiškumą bei pastangas.





„STEBIU, TYRINĖJU, SMALSAUJU“

Tikslas: Skatinti vaikus stebėti gyvosios ir negyvosios gamtos reiškinius, juos tyrinėti, analizuoti, įtvirtinti žinias apie daržo augalus, gamtos reiškinių poveikį augalų vegetacijos laikotarpiu.

Vaikų amžius: 4-5 m.

Uždaviniai:

- Stebės ir tyrinės daržo gyventojus;
- Tyrinės, kaip vanduo, šviesa ir dirvožemis veikia daržovių augimą;
- Matuos gamtines medžiagas, lygins dydžius, spalvas ir formas.

Priemonės: Padidinimo lūpos, gamtos medžiaga (šakelės, akmenėliai, lapai ir kt.), tapetas, pieštukai, veidrodys.

Metodai: Stebėjimas, tyrinėjimas, lyginimas, aptarimas.

Veiklos eiga: Padidinamojo stiklo pagalba vaikai ieško vabaliukų. Juos suradę bando apibūdinti, kaip jie atrodo (dydis, spalva ir kt.). Po vabalų tyrinėjimo vaikai į krepšelį sudeda įvairias gamtines medžiagas (šakeles, lapus, akmenėlius ir kt.), jas matuoja, lygina bei bando įvardinti panašumus ir skirtumus. Gamtines medžiagas jie apipiešia ant tapeto. Stebi, kaip daržovės atrodo ant veidrodžio, kokius šešėlius jos sudaro ir pan. Po daržovių stebėjimo su vaikais aptariama, ko reikia daržovėms, jog jos augtų.

Refleksija: Diskutavome ko reikia sėkloms, kad sudaigintume ir išaugintume norimą augalą. Pabandėme sukurti vaizdinį ant molberto. Vaikai pasidalino ką namuose, sode su tėveliais bandė daiginti. Labai patiko vaikams pabūti mažu tyrinėtoju, padidinamojo stiklo pagalba tyrinėjo lauke rinktas gamtos medžiagas (šaka, lapas, kankorėžis, gilė), mažuosius lauko gyventojus (vabaliukus), tarpusavyje dalinosi savo įspūdžiais. Nepamiršome ir matematinės laboratorijos, su liniuotėmis matavome natūralistines medžiagas, lyginome tarpusavyje daržoves, kuri didesnė, aukštesnė, platesnė ir pan. Žaidėme ir su veidrodžio atspindžiais, skaičiavome jame atspindėjusius atvaizdus.





„OI, KOKS STORAS, OI, KOKS STORAS! KAS?“

Tikslas: ugdyti vaikų supratingumą apie daržoves, ypač moliūgą: jo savybes, augimą, naudingumą sveikatai

Vaikų amžius: 4-5 m.

Uždaviniai:

- Supažindinti vaikus su moliūgo išvaizda: spalvomis, forma, dydžiu, skoniu;
- Ugdyti sensorinius pojūčius: liesti, matyti, ragauti moliūgą ir kitas daržoves;
- Lavinti smulkiąją motoriką: pjaustant, išimant sėklas, rūšiuojant daržoves.
- Integruoti kitus ugdymo dalykus: matematika (skaičiavimas, dydžiai), gamtos mokslai (augalai, augimas), menas.

Priemonės: pipetės, mikroskopas, padidinami stiklai, rūšiavimo indeliai, spalvotas popierius, guašas, kamšteliai.

Metodai: judrusis žaidimas, pasakos sekimas, minčių lietus, stebėjimas, tyrinėjimas, pjaustymas daržovių, ragavimas.

Refleksija: Vaikams buvo įdomu tyrinėti moliūgą. Susipažino su moliūgo savybėmis, augimu bei naudingumu sveikatai. Vaikai įvardino koks moliūgas spalvos, kokių dydžių būna ir kokio skonio. Jie ragavo moliūgą, vieniems jis buvo saldus, kitiems kartus, o keletas vaikų įvardino, kad be skonio. Susipažino su moliūgo skoniu, jį pjaustė, iš jo rinko sėklas. Rinkdami sėklas jas skaičiavo, ieškojo skirtumų, kuri mažesnė, kuri didesnė. Vaikams ši veikla patiko, skatino tyrinėti, pažinti bei įvardinti matomus vaizdus žiūrint pro mikroskopą, ar padidinamąjį stiklą.





„DARŽOVIŲ SPALVŲ PALETĖ“

Tikslas: priminti vaikams, kokią aprangą jie vilki skirtingu oru.

Vaikų amžius: 5-7 m.

Uždaviniai:

- Išsiaiškinti, kokių spalvų daugiausiai turime daržovių;
- Sugrupuoti daržoves pagal spalvas;
- Ištyrinėti daržoves iš arčiau;
- Eksperimentuoti su raudongūžiu kopūstu ir iš jo išgautomis spalvomis.

Priemonės: žaislinės daržovės, tikros daržovės, raudongūžio kopūsto nuoviras, soda, actas, padidinimo stiklai, spalvoti indeliai su padidinimo stiklais, spalvotas popierius.

Metodai: Rūšiavimas, tyrinėjimas, stebėjimas, eksperimentai.

Veiklos eiga: Pasirenka žaislinę daržovę ir ją rūšiuoja pagal išdėliotus spalvotus lapus, apžiūri, kokių žaislinių daržovių turima daugiausiai. Jas suskaičiuoja, įvardina, kokios spalvos turime daugiausiai, mažiausiai. Rūšiuoja atsineštas daržoves pagal spalvas: nuo baltos iki žalios. Paprašyti įvardina tam tikros spalvos daržoves. Bando nusakyti, kur vienas ar kitas daržoves galime panaudoti maisto gamyboje. Tyrinėja su padidinamaisiais stiklais daržoves. Apžiūrinėja pasislėpusias daržoves skirtingų spalvų indeliuose. Įvardija, kurios daržovės geriausiai pradingo spalvose, o kurios išliko matomos. Stebi raudongūžio kopūsto nuoviro pokyčius įpylus sodos, acto. Įvardina naujai pasigamintas spalvas. Bando su grupės draugais piešti gautomis spalvomis ant popieriaus lapo. Taip pat išbando piešimą burokėliais.

Refleksija: Vaikai atliko skirtingas veiklas, kurių metu pavyko dirbti kartu su grupės draugais siekiant bendrų tikslų: sudėti daržoves pagal spalvas, išrūšiuoti nuo baltos iki žalios. Vaikai atidžiai išnagrinėjo daržoves su padidinimo stiklais, spalvotais indeliais ir noriai atsakinėjo į pateiktus klausimus apie daržoves. Vienose daržovėse atrado sėklytes, kituose pasikartojančius raštus ir pan. Labiausiai vaikams džiaugsmą teikė bandymas su raudongūžiu kopūstu ir galimybė su gautomis spalvomis dažyti.





„DARŽOVIŲ SPALVŲ PALETĖ“

Tikslas: Skatinti vaikus pažinti daržovių spalvas, formas, skonį, ugdyti sensorinius pojūčius, kūrybiškumą ir gebėjimą bendradarbiauti per patyrimines veiklas su daržovėmis.

Vaikų amžius: 4-5m.

Uždaviniai:

- Turtinti vaikų žodyną spalvų ir daržovių pavadinimais.
- Sudaryti sąlygas tyrinėti daržovių spalvas, formas, skonį.
- Lavinti kūrybiškumą kuriant piešinius iš daržovių sulčių.
- Skatinti bendrą veiklą ir patirtimi grįstą mokymąsi.

Priemonės: Įvairios daržovės (morkos, burokėliai, agurkai, paprikos, kopūstai, bulvės, cukinijos, salieras), spalvoti indai, daržovių kortelės, daržovių sultys (burokėlių, morkų, pomidorų, kopūstų), pusiau perpjautos daržovės spaudams, servetėlės, pipetės, paklotėlis.

Metodai: Pokalbis, žaidybinė veikla, stebėjimas ir tyrinėjimas, kūrybinės, sensorinės patirtis (skonis, lytėjimas).

Veiklos eiga: Pokalbis: Vaikai sustoja ratu lauke. Pedagogas parodo maišelį su daržovėmis. Vaikai traukia po vieną daržovę, čiupinėja, bando atspėti kokia tai daržovė? Ištraukiam, kokias daržoves matote? Kokios jos spalvos? Ar visas esate ragavę?

Spalvų rūšiavimas: Įvairios daržovės, krepšeliai. Vaikai rūšiuoja daržoves pagal spalvas, aptaria rezultatus. Kokios spalvos daržovių daugiausia?

Žaidimas: „Daržovių spalvų paieška gamtoje“

Daržovės sudėliojamos ant stalo, visi apžiūri, kokios tai daržovės, jas įvardina(pvz., morką, salotą ir t.t.). Užduotis, lauko aikštelės aplinkoje surasti kortelę su tos pačios daržovės atvaizdu. Vaikai ieško aplinkoje paslėptos tokios pat kortelės su daržove(pvz., morką).

Eksperimentas: „Ragauk ir atspėk“

Sudėliojami stiklainiai su sultimis. Vaikai ragauja daržovių sulčių (sultys ragaujame su pipetėmis) ir spėja, kokios tai daržovės sultys. Aptariama, ar skonis atitinka spalvą, ar buvo sunku atspėti, ar patinka skonis.

Kūrybinės dirbtuvės: „Daržovių antspaudai“

Pedagogas paaiškina, kad šios sultys gali virsti natūraliais dažais.

Vaikai piešia sultimis teptukais, kempinėėmis, pipete ant paklotėlio.

Naudojant pusiau perpjautas bulves, morkas, paprikas, vaikai daro spaudus, kurdami ornamentus. Visi vaikai piešia ir spauduoja daržovių sultimis, bei antspaudais ant vieno didelio popieriaus lapo, paklotėlio. Sukuriamas bendras grupės kūrinys.

Užbaigimas: Vaikai apžiūri bendrą darbą.

Klausimai: – Kokia daržovė labiausiai patiko? – Kuri spalva buvo ryškiausia? – Kas buvo linksmiausia veikloje?

Refleksija: Ši veikla buvo labai naudinga ir įdomi vaikams, nes ji skatino jų sensorinius pojūčius, kūrybiškumą ir bendradarbiavimą. Per įvairias patyrimines veiklas vaikai galėjo ne tik pažinti daržovių spalvas, formas ir skonius, bet ir išreikšti savo kūrybiškumą bei lavinti žodyną. Pirmiausia, pokalbių ir žaidimų metu vaikai aktyviai įsitraukė į daržovių pažinimą. Traukiant daržoves iš maišelio ir jas čiupinėdami, vaikai mokėsi atpažinti daržoves pagal lytėjimą ir spalvą. Spalvų rūšiavimas ir gamtos daržovių paieška padėjo vaikams įtvirtinti savo žinias ir ugdyti stebėjimo įgūdžius. Spalvų rūšiavimo veikla leido vaikams lavinti gebėjimą klasifikuoti, sutelkti dėmesį į spalvas ir formas. Vaikai su entuziazmu rūšiavo, aptarė rezultatus, lygino atrastas spalvas. Ypač įdomu jiems buvo ieškoti kortelių lauke, kas skatino jų smalsumą ir veiklumo jausmą. Eksperimentas „Ragauk ir atspėk“ buvo puiki patirtis, leidusi vaikams patirti skonių ir spalvų ryšį. Nors ne visi vaikai drąsiai ragavo sultis, tai skatino jų smalsumą ir pasiūlė naujų pojūčių patirtį. Aptarimai apie skonio ir spalvos neatitikimus skatino vaikų kritinį mąstymą ir kalbinius įgūdžius. Kūrybinės dirbtuvės „Daržovių antspaudai“ vaikus sužavėjo. Jie ne tik mokėsi naudoti natūralias daržovių dažymo priemones, bet ir išreiškė savo kūrybiškumą piešdami ir spaudžiant daržovių ornamentus. Tai buvo puiki galimybė pažinti daržoves ir jų savybes per meninę veiklą, taip pat ugdyti rankų motoriką ir bendradarbiavimą. Apibendrinant, ši veikla pavyko pasiekti jos tikslus: skatinti vaikų pažinimą, lavinti sensorinius pojūčius, kūrybiškumą ir bendradarbiavimą. Vaikai išėjo iš veiklos su naujais žodžiais, patirtimis ir įspūdžiais. Jų entuziazmas ir smalsumas rodė, kad tokio pobūdžio veiklos yra veiksmingos ir įdomios. Ši veikla integruoja gamtą, meną, sveiką gyvenseną, sukuria natūralią aplinką, kurioje vaikas gali tyrinėti, klysti, atrasti. Tai stiprina smalsumą, motyvaciją, savarankiškumą, kūrybiškumą, ir suteikia pozityvią mokymosi patirtį.





„DARŽOVĖS – LINKSMI DRAUGAI“

Veiklos tikslas – skatinti vaikų smalsumą domėtis bei sudaryti sąlygas aktyviai tyrinėti, stebėti aplinką, eksperimentuoti, praktiškai veikti įtvirtinant darže augančių augalų stebėjimą, analizavimą, jų poveikį sveikatai.

Veiklos pristatymas. Edukacinėje patyriminėje veikloje buvo įrengtos 3 erdvės. Gamtinių tyrinėjimų, stebėjimų, eksperimentų ir bandymų pagalba vaikams buvo sudarytos kuo įvairesnės edukacinės galimybės pažinti darže augančius augalus. Veiklos grindžiamos patirtimi, įtraukiant visus pojūčius bei įvairias priemones, kurios skatino smalsumą ir norą atrasti.

Veiklų metu buvo pasitelkiamas šviesos stalas, įvairios matavimo, skaičiavimo, lyginimo, svėrimo bei kitos priemonės. Taip vaikams buvo sudarytos sąlygos per patirtinę veiklą gilinti ir įtvirtinti žinias apie daržoves, jų savybes bei vystymosi procesus.

1 erdvėje vaikai turėjo surasti pasislėpusias korteles su įvairių daržovių paveikslėliais, po to surasti daržoves ir sudėti pagal spalvas į atskirus indus. Tada maišydami spalvas dažė daržoves nupieštas ant neperšlampančių palučių ar ant medžiagos.

Priemonės: Kortelės su daržovių paveikslėliais, daržovės, skirtingų spalvų indai, skirtingų spalvų dažai, pipetės, palutės ar medžiaga su daržovių trafaretais.

Veiklos eiga: Vaikai pasiskirsto į dvi grupes, vieni eina ieškoti kortelių su daržovių paveikslėliais ir deda daržoves pagal spalvas, kiti spalvina daržoves su pipetėmis.



2 erdvėje ant šviesos stalų dėliojo įvairiausių spalvų, formų spalvotus žetonus, skaičius, vabalus.

Ant stalų uždėti permatomi daržovių trafaretai.

Priemonės: Šviesos stalai, įvairių spalvų ir formų stikliniai ir plastikiniai žetonai, kamuoliukai, skaičiai, geometrinės figūros, sėklos, padidinamieji stiklai.

Veiklos eiga: Vaikai pasiskirsto į dvi grupes, viena grupė dėlioja prie vieno šviesos stalo spalvotas figūreles, kiti dėlioja prie kito šviesos stalo įvairius daržovių trafaretus, dar apžiūri pro padidinusius stiklus įvairių daržovių sėklas.





3 erdvėje vaikai galėjo atpažinti daržoves, prieskonines žoleles lietimui ir uoslės pagalba, panaudoję kūrybiškumą iš daržovių dėliojo linksmus ir juokingus veidus.

Priemonės: Įvairiausios daržovės, nedideli plastikiniai buteliukai su pradurtomis skylutėmis, kad galima būtų užuosti kvapą, įvairios prieskoninės žolelės, jų paveikslėliai su pavadinimais, padidintos lūpos, pojūčių dėžės.

Veiklos eiga: Vaikai pasiskirsto į dvi grupes, vieni dėlioja iš daržovių veidus, kiti lietimui pagalba spėja kokia daržovė padėta dėžėje, kiti uosto buteliukus su skylutėmis ir spėja kokia prieskoninė žolelė įdėta. Paskui vaikai apsikeičia vietomis.



Tegul kiekviena diena jums būna tarsi nuotykis gamtos pasaulyje. Stebėkite, lieskite, klausykite, uostykite, ragaukite ir atraskite — juk gamta kalba visais pojūčiais!

Kiekvienas žolės stiebelis, smėlio grūdelis, vabalėlis ar debesėlis turi savo pasakojimą. Drąsiai klauskite, kodėl auga, kaip juda, kur gyvena, ką jaučia. Tyrinėdami jūs atrandate ne tik gamtą, bet ir save — tampate smalsesni, kūrybiškesni, stipresni.

Gamta – geriausia mokytoja. Eikite su ja pasisveikinti kiekvieną dieną!